

مرور کتاب «پاسیاد پسر خاک» که قرار است به زودی از تقریظ رهبر معظم انقلاب بر آن رونمایی شود

مرد جنگ و صلح

گروه فرهنگ و ادبیات

خاطره نویسی اسارت گونه ای از ادبیات است که به ثبت تجربیات انسانی در اوضاع دشوار و محدودیت های زندان یا اسارت اختصاص دارد. این نوع ادبیات، نه تنها وقایع تاریخی را مستند می کند، بلکه درونی ترین احساسات، چالش ها و مقاومت های روحی و جسمی انسان را در برابر فشارها به تصویر می کشد. خاطرات اسارت، به ویژه در دوران جنگ، به گنجینه ای ارزشمند تبدیل می شود که درس هایی از صبر، امید و اراده را برای نسل های آینده به یادگار می گذارد. این متون، اغلب، با جزئیات دقیق، فضای اردوگاه ها، رفتار نگهبانان و تعاملات میان اسیران را روایت می کنند و به این ترتیب به سندهای تاریخی مهمی تبدیل می شوند که فراتر از یک روایت شخصی، بخشی از تاریخ مقاومت یک ملت را بازگو می کنند.

در طول جنگ تحمیلی عراق علیه ایران نیز هزاران رزمنده ایرانی به اسارت نیروهای بعثی درآمدند. این اسیران در اردوگاه های مختلف عراق اوضاع سختی را تجربه کردند. خاطرات برخی از آنان -که پس از بازگشت به وطن منتشر شد- پنجره ای به دنیای درونی و پرچالش اردوگاه ها گشود. این خاطرات، از مقاومت در برابر شکنجه ها تا تلاش برای حفظ هویت ایرانی و مذهبی، تصویری کامل از ایستادگی های این مردان ارائه می دهد. این خاطرات، نه تنها رنج ها را بازگو می کنند، بلکه از معنویت و اخلاق مداری در دل تاریک ترین لحظات نیز سخن می گویند. اما، در میان آزادگان، خاطرات برخی -به دلایل مختلف- بسیار مهم تر می نماید. سیدعلی اکبر ابوترابی فرد، که یک معلم معنوی و رهبر برجسته شناخته می شود، ازاین جمله است.

- خاطرات بزرگ اسرا

کتاب «پاسیاد پسر خاک»، تألیف محمد قبادی، تلاشی است برای آشنایی با زندگی و مبارزات سیدعلی اکبر ابوترابی فرد. این کتاب ابعاد مختلف زندگی او را، از دوران پیش از انقلاب تا سال های اسارت و پس از آن، روایت می کند. این اثر، به ویژه، در دوران اسارت ابوترابی فرد -که دوران اوج اثرگذاری اوست- متمرکز دارد. مخاطب این کتاب، علاوه بر آشنایی با یکی

از شاگردان مکتب امام خمینی، برهه های مهمی از تاریخ انقلاب را که کمتر مورد توجه بوده است نیز مرور می کند. این برهه ها شامل مبارزات مسلحانه انقلابیون نزدیک به امام با محوریت شهید اندرزگو، سبک دفاعی کشور در ابتدای جنگ با محوریت ستاد جنگ های نامنظم و شهید چمران، و اوضاع اسارت رزمندگان در اردوگاه های عراق است. مطابق خبری که دیروز انتشار یافت، بیستمین

محمود دولت آبادی و خانواده اش در گفت وگوبالی لی گستان از پشت صحنه مرد گلوستنده گفته اند. برای شکل گیری کتابی که مؤلف آن می گوید پراز ناگفته هاست لی لی گستان، مترجم و گالری دار، با محمود دولت آبادی و خانواده اش به گفت وگو نشست و ماحصلش شده کتاب، در پس آینه، که خودش می گوید از آن راضی است. این کتاب، که در مرحله گرفتن مجوز نشر از وزارت فرهنگ و ارشاد است، قرار است در نشر «چشمه» منتشر شود. «ایسا، درباره این کتاب با لی لی گستان گفت وگویی داشته که در ادامه می آید:

کتاب تازه ای به چاپ سپرده اید که گفت وگو با محمود دولت آبادی است. چه موضوعی در کار و شخصیت دولت آبادی برایتان جذاب بود که تصمیم گرفتید سراغ این چهره ادبی بروید و با او و خانواده اش مصاحبه کنید؟

اول از همه، نثرش را و محتوای داستان هایش را دوست داشتم و وقتی با خانواده آشنا شدم با چته هایمان با هم دوست شدند و بیشتر و شناختشان از شخصیت و رک وراست بودن

علی باقریان
که مگذار یک پشه را تا نخست جوازی نیایی به مهری درست

فریدون چو بشنید شد خشمناک

از آن ژرف دریا نیامدش باک

بیستند یارانش یکسر

همیدون

بر آن باره شیردل بر نشست

سرش تیز شد کینه و جنگ را

پد آب اندر افگند گلرنگ

بیستند یارانش یکسر

همیدون

بر آن باره شیردل بر نشست

سرش تیز شد کینه و جنگ را

پد آب اندر افگند گلرنگ

۱- [سجاک به من نگهبان گفت] که «تا مجوزی با مهر معتبر ندیده ای، حتی به یک پشه هم اجازه گذر کردن نده.» ژرف دریا: دریای ژرف، رود بزرگ عمیق. ۲- میان: کمر. ۳- میان: کمر. ۴- کیانی: منسوب به «کیان» (که جمع «کی» به معنای «پادشاه بزرگ» است)، شاهانه. ۵- باره: اسب. ۶- در قدیم، گاه، دوبار حرف اضافه می آورده اند، یک بار پیش از کلمه یا عبارت و یک بار پس از آن. «بر آن باره شیردل بر»، مجموعاً، یعنی «بر آن باره شیردل». همچنین، ممکن است «بر» پیشوند «نشست» باشد و «همراه یا آن» «سوار شد» معنی بدهد. ۷- تیز شد: برانگیخت، به شور آمد. ۸- پد: به (در حالتی که کلمه پس از آن با مصوت شروع شود، چنان که در «پدان» و «بدوی» و «بدین»). ۹- بنگرید به پانوشت ششم، اگر «اندر» پیشوند «نشست» باشد، همراه با آن، «داخل کردن» معنی می دهد. ۱۰- گلرنگ: نام اسب فریدون. ۱۱- یکسر: همگی، به کلی. ۱۲- همیدون: همچنین، همین زمان بلافاصله.

اگرچه هم رزمانش نخست گمان می کردند که او به شهادت رسیده است.

- مبارزه و مصالحه

ابوترابی، در دوران اسارت، در اوضاعی که بسیاری از اسرا رویکردی تند و تقابل جوانیه با نیروهای بعثی داشتند، راهی متفاوت در پیش گرفت. او با اجتهاد خود به این نتیجه رسیده بود که حفظ جسم و روح اسرا اولویت دارد- بنابراین- در عین بافشاری بر سر اصول انقلاب و حیثیت ایران، با قوانین اردوگاه ها همراهی می کرد تا آسیب ها را به حداقل برساند. این رویکرد آرامش بیشتری به فضای اردوگاه ها بخشید و فرصت رشد روحی و معنوی را برای اسرا فراهم کرد. تأثیر منش او به حدی بود که در مواردی باعث تبیه چندین نگهبان و افسر بعثی و حتی یک فرمانده اردوگاه شد. آیت ا... خامنه ای، در توصیف نقش ابوترابی،

او را به حضرت زینب (س) تشبیه کرده اند. او، عاقبت، در ۲۴ شهریور ۱۳۶۹ آزاد شد. دو هفته پس از آن، رهبر معظم انقلاب ابوترابی فرد را به عنوان نماینده خویش در امور آزادگان منصوب کردند. او، در مقام نماینده ولی فقیه، تمام تلاش خود را برای حل مشکلات آزادگان، از جمله مسائل کاری، مسکن و تحصیل، به کار گرفت. ابوترابی فرد حتی برای بازگرداندن اسرایی که به دام سازمان منافقین افتاده بودند نیز تلاش می کرد. او فعالیت های سیاسی خود را هم متوقف نکرد و در دوره های چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی نماینده مردم تهران شد. نکته جالب توجه این است که نام او هم در فهرست جناح راست بود و هم در فهرست جناح چپ. ابوترابی فرد در ۱۲ خرداد ۱۳۷۹ حین رانندگی در جاده مشهد درگذشت.

نیست، سؤال هایم بیشتر حسی و دلی است، که همین طور هم شد. گفت وگو در پنج- شش جلسه دو- سه ساعته انجام شد. ضبط کردم و حرف ها را پیاپی کرده و هر بار گفت وگوی دفعه قبل را می بردم که ویرایش کنند. که تقریباً دست به تکیبش نزدند، مگر اینکه نکته ای را فراموش کرده بودند بگویند که اضافه کردند، و بعد با همسر و فرزندان درباره پشت صحنه یک شوهر و یک پدر نویسنده گفت وگو کردم. خوبی هر پنج گفت وگو در رک وراست بودن، شفاف بودن، و بی پرده حرف زدن هر پنج نفر است؛ و همین این کتاب را بسیار خواندنی کرده. همه موضوعه جالبی است. در کتاب شما، چه اطلاعاتی از این پشت پرده ها به مخاطبان داده می شود و سهم ناگفته ها چقدر است؟

به ایشان گفتم: «من همیشه پشت صحنه سینما را و تئاتر را دوست داشتم ام و پشت صحنه سینما را به واسطه پدر (ابراهیم گلستان) و شوهر نهامت حقیقی) و پسر، مانی (حقیقی)، زیاد دیده ام. پشت صحنه پدر نویسنده ام را هم سالیان سال زندگی کرده ام. دلم می خواهد دیده های آذر خانم، همسران، و بچه ها را هم در کتاب بیاورم.» و- در ضمن- گفتم که سوالات من در مورد فنون نوشتن و تئوری های نویسندگی و از این حرف ها احترام قائل بودند.

گفت وگویی لی لی گستان با محمود دولت آبادی و خانواده اش، منتشر می شود

ناگفته‌هایی درباره‌خالق «کلیدر»

دوباره پیشنهاد کردم و این بار پذیرفتند.

- شما گفته اید پشت پرده سینما را دیده اید و پشت پرده زندگی نویسنده نیز برایتان جالب است. ما معمولاً- خیلی کم درباره زندگی نویسنده ها و پشت پرده هایشان می دانیم؛ و این زندگی شخصی موضوعه جالبی است. در کتاب شما، چه اطلاعاتی از این پشت پرده ها به مخاطبان داده می شود و سهم ناگفته ها چقدر است؟

به ایشان گفتم: «من همیشه پشت صحنه سینما را و تئاتر را دوست داشتم ام و پشت صحنه سینما را به واسطه پدر (ابراهیم گلستان) و شوهر نهامت حقیقی) و پسر، مانی (حقیقی)، زیاد دیده ام. پشت صحنه پدر نویسنده ام را هم سالیان سال زندگی کرده ام. دلم می خواهد دیده های آذر خانم، همسران، و بچه ها را هم در کتاب بیاورم.» و- در ضمن- گفتم که سوالات من در مورد فنون نوشتن و تئوری های نویسندگی و از این حرف ها گفت وگو با ایشان با من ماند تا سال ها بعد که

- آقای دولت آبادی پیش تر مصاحبه ای با

امیرحسین چهلتن با عنوان «ما نیز مردمی هستیم» داشت که کتاب مفصلی است. کتاب شما چه تفاوت هایی با آن کتاب دارد، یا بهتر است بگویم- شما با چه نکاهی سراغ دولت آبادی رفتید؟ سال ها پیش، قبل از اینکه با احمد محمود (در کتاب «حکایت حال») گفت وگو کنم، به ایشان پیشنهاد گفت وگو داده بودم و ایشان گفتند: «همین روزها کتاب گفت وگویم با چهلتن منتشر می شود؛» که من حسابی جاخوردم. این تمایل گفت وگو با ایشان با من ماند تا سال ها بعد که

معنوی

کتاب

نگاهی به کتاب «عملیات اتاق ۱۳»

اتاقی کوچک، تصمیمی بزرگ

سیدمحسن موسوی زاده ا در میان انبوه عملیات های جنگ جهانی دوم، برخی، بیش از آن که به قدرت آتش متکی بوده باشند، به قدرت فکر و ابسته بوده اند. کتاب «عملیات اتاق ۱۳؛ جسدی که پیروزی متفقین را تضمین کرد»، نوشته بن مکتبنایر، ما را با یکی از همین عملیات ها مواجه می کند. آنجا که تصمیمات چند نفر در اتاقی کوچک نقشه یک جبهه بزرگ را تغییر داد. بن مکتبنایر، روزنامه نگار و مورخ برجسته، در کتاب خود، با تکیه بر اسناد محرمانه و مصاحبه های دقیق، روایتی زنده و مستند از این عملیات ارائه می دهد. اما ارزش کتاب او تنها در روایت ماجرا نیست، نزد خواننده کنجکاو، این کتاب فرصتی است برای بازاندیشی در نسبت قدرت، فریب، اطلاعات و تصمیم سازی.

سال ۱۹۴۳، در میانه جنگ دوم جهانی، متفقین درصد گشودن جبهه ای از جنوب اروپا بودند. آن ها حمله به سیسیل را در نظر داشتند. اما این انتخاب چنان بدیهی بود که آلمانی ها نیز انتظارش را می کشیدند، بنابراین، دایره اطلاعات نظامی بریتانیا دست به طراحی عملیاتی زد که شاید در نگاه اول تخیلی به نظر برسد؛ رها کردن جسدی در ساحل اسپانیا با هویتی ساختگی و مدارکی جعلی که می نمود حمله ای قریب الوقوع به یونان و ساردینیا. جزیره ای دیگر از ایتالیا. در راه است. آلمانی ها فریب خوردند و نیروهای خود را جابه جا کردند. و سیسیل با کمترین مقاومت فتح شد. «اتاق ۱۳» در مرکز این عملیات قرار داشت، اما نه صرفاً به عنوان محل کار چند افسر اطلاعاتی، بلکه همچون نمادی از قدرتی که در پس ذهن دشمن عمل می کند، قدرتی که نیازی به شلیک ندارد.

توجه به جزئی ترین مسائل برای موفقیت در عملیات فریب مهم ترین ویژگی طراحان نقشه آن است. به عنوان مثال، تیم عملیات مدت ها وقت صرف می کند تا جسدی مناسب بیابد که در آینده سبب بروز مشکل در فرایند کار نشود. حتی بعد از انتخاب جسد، آن ها به این فکر می افتند که اگر جاسوس های آلمانی در انگلیس درباره صاحب جسد تحقیق کنند، ممکن است متوجه شوند که چنین شخصیتی وجود خارجی ندارد. و- از همین رو- برای این فرد یک زندگی واقعی جعل می کنند، مللار در جیب لباس او نامه هایی می گذارند خطاب به پدری که از ولخرجی های پسرش حساسی شده است. انگلیسی ها به این هم بسنده نمی کنند؛ یکی از اعضای تیم های عملیاتی و یک خانم نقش دو نامزد را ایفا می کنند و با هم به سالن نمایش می روند. طراحان دو تۀ لیبث آن ها را هم در جیب جسد جاسازی می کنند.

از دیگر نکات جالب این است که انگلیسی ها به دقت حساب می کنند جسد را کجا باید رها سازند که حتماً به دست آلمانی ها برسد. آن ها برای این کار کشور اسپانیا را انتخاب می کنند. بعد، با توجه به بی طرفی ظاهری اسپانیا، این بحث مطرح می شود که جسد باید به دست کدام جناح حاکم در اسپانیا بیفتد که رابطه اش با آلمانی ها خوب است و بی شک جسد را در اختیار آن ها قرار می دهد. اما، به دلیل اختلافات داخلی اسپانیایی ها، جسد به دست آلمانی ها نمی رسد، بنابراین، سرویس جاسوسی انگلیس با استفاده از جاسوس های دوجانبه خود به آلمانی ها کمک می کند تا آن ها بتوانند جسد را دست بیاورند. اما این همه وسواس چه دلیلی داشت؟ انگلیسی ها معتقد بودند اطلاعات به خودی خود اعتباری ندارند و بنا به کسی که آن را پیدا می کند و کسی که آن را می رساند اعتبار می یابد.

در ادبیات معاصر، مفاهیمی چون «قدرت نرم»، «عملیات شناختی» و «جنگ ترکیبی» جایگاهی ویژه یافته اند. عملیات پیش گفته را- که به نام «عملیات مینیممیت» شناخته می شود- می توان یکی از نخستین و موفق ترین جلوه های عملی این مفاهیم دانست، جایی که بازیگران نظامی، با شناخت دقیق از روان شناسی دشمن، دستگاه امنیتی او را به اشتباه انداختند. در این معنا، «اتاق ۱۳» صرفاً یک محل فیزیکی نیست، یک استعاره است از اتاق های بی صدا امپرفوذی که معادلات جنگ را بیرون از میدان نبرد شکل می دهند. در فضای سیاست امروز که بسیاری از تصمیمات کلان، نه در میدان، بلکه در اتاق های فکر، فاطر اطلاعاتی و پشت درهای بسته گرفته می شوند، این کتاب ما را دعوت می کند به تأمل دوباره در اینکه قدرت الزام‌ادر معرض دید نیست؛ گاهی، قدرت همان چیزی است که نمی بینیم، و دقیقاً به همین دلیل سرنوشت ساز است.

- بریده

وقتی وینستون چرچیل و فرانکلین دلانو روزولت در ژانویه سال ۱۹۴۳ در کارابلانکا ملاقات کردند، روی نقشه کاری توافق کردند که از جهاتی مثل روز روشن بود، بعد از عملیات موفقیت آمیز شمال آفریقا، هدف بعدی جزیره سیسیل خواهد بود. می افتاد و کم کم بالاخره، ماشین جنگ نازی ها داشت به پت پت می افتاد و کم کم خاموش می شد. ارتش هشتم بریتانیا، تحت فرماندهی مونگومری، سپاه آفریقای آلمان را، که تحت فرماندهی رومل به شکست ناپذیری شهرت داشت، در العلمین شکست داد. حمله قوای متفقین به مراکش و تونس سیطره آلمانی ها را طوری تضعیف کرد که دچار زوال شدند. با آزاد شدن تونس، نیروهای متفق کنترل سواحل شمال آفریقا، بندرها و فرودگاه ها را از کارابلانکا تا اسکندریه در دست گرفتند. و قتش رسیده بود دژ هیتلر محاصره شود. ولی کجا؟

سیسیل مکانی منطقی برای زدن لگدی محکم به جایی بود که چرچیل -به قول معروف- آن را «نقطه ضعف نیروهای محور» می خواند. این جزیره، که نوک چکمه ایتالیاست، به کانالی که دو طرف مدیترانه را به هم متصل می کرد سیطره داشت و فاصله اش با ساحل تونس تنها صدوسی کیلومتر بود. ارتش مشترک بریتانیا و آمریکا، اگر قرار بود اروپا را آزاد کند، ایتالیا را به زور از آغوش فاشیسم بیرون بکشند و هیولای نازی ها را عقب برانند، اول باید سیسیل را می گرفت. نیروهای بریتانیا در مالت و اسکورت دریایی قوای متفقین قبلاً مورد هجوم بمب افکن های نیروی هوایی آلمان نازی قرار گرفته بودند که از جزیره سیسیل برمی خاستند.

«عملیات اتاق ۱۲، جسدی که پیروزی متفقین را تضمین کرد»، نوشته بن مکتبنایر، ترجمه فیهمه سادات کمالی، نشر خوب، ۴۲۰ صفحه، ۵۵۰ هزار تومان.

شهریار

شهریار

شهریار

شهریار

شهریار

فرهنگ و ادبیات

فرهنگ و ادبیات

فرهنگ و ادبیات

فرهنگ و ادبیات